

Curiositats i tradicions mallorquines por Gaspar Valero, HISTORIADOR

Esser com els ases d'Artà, que en veure es bast ja suen

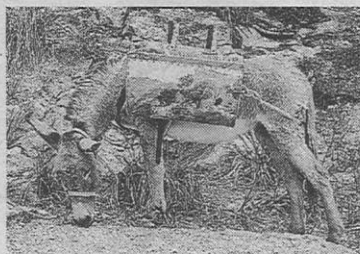


Diu el diccionari Alcover-Moll que l'expressió 'esser com els ases d'Artà, que en veure es bast ja suen' significa «esser molt malfener, no voler fer gens de feina». La frase es documenta per primera vegada al diccionari de Joan J. Amengual, de 1858, que en dona l'explicació: «Frase con que se moteja a los perezosos y haraganes, que antes del trabajo ya demuestran estar fatigados». La revista *L'Ignorància* recull la dita en diverses ocasions, com el setembre de 1879, en què l'autor d'un article sobre els ases, amb molta càrrega irònica, signa amb el pseudònim: «Un d'Artà, que en veure es bast ja sua».

La parèmia no és estrictament mallorquina, ja que existeix també en altres contrades; però, amb certa lògica, el nom del poble mallorquí desapareix i és substituït per un altre topònim o antropònim. Fins i tot, hem vist la frase en Occità, en el diccionari de Frederic Mistral, de 1878: «L'ase de Rigaud: suso en vesènt veni lou bast». Per altra banda, la revista *Lo Gay saber*, de 1883, recull la versió més extesa a Catalunya, aplicada als ases de la comarca de l'Urgell: «Els burros d'Urgell, al veure la càrrega suen». Però, hi ha més variants, com: «Fer com els matxos d'Olot, que quan veuen la càrrega ja suen: ésser malfener (Empordà)». A Menorca, l'adagi apareix al recull de 'Modismes i locucions' recollits per Andreu Ferrer Ginard: «Encara no veu es bast i ja sua.- Se diu á un peresós que al veure la feina ja gemega i se queixa».

Un articulista de la premsa d'Artà, que signa amb el pseudònim de 'En Lau', a l'ar-

ticle titulat 'Els refranys artanencs', parla dels ases d'Artà, i s'hi recrea: «I, què en diuen dels nostres ases? Com els batles, tampoc no en surten ben parats. Tenen s'anomenada de patir de pas curt i de malfeners. Veiem-ne una mostra: Com ets ases d'Artà, que abans de veure es bast ja suen que ofereix la variant catalana: Com ets ases d'Urgell, etc., i Just té s'arrencada com



Ase mallorquí amb bast i escorbells.

ets ases d'Artà, que els tatxa d'impulsius o sia, de tenir ses formigues ran des tió i patir de poca corda». La frase, aplicada precisament als ases d'Artà, potser tenguí relació amb el llarg viatge que els esforçats animals intuïen que patirien si la destinació era la ciutat de Mallorca:

viatge llarg i agreujat per les males condicions dels camins. En aquest sentit, l'article titulat 'Carros y carretas', signat per Antoni Pons, aparegut al diari *La Almudaina*, de 18 de març de 1922, recull un poema d'Espinilla que parla del camí de la possessió artanenca dels Olors a Palma; això sí, la bèstia de bast era un mul, no un ase: «Se viajaba de tarde en tarde, a pie o en animales enjaezados según la posición social de sus señores... Espinilla, en una de sus amenazas poésias, evocó la diuturnidad de tales andanzas en tales versos: Quant es senyor d'ets Olós / confessat i combregat / pretenia anar a Ciutat / i an es poble deia Adió / ensellaren en Poncell / que era un mul de bona trassa, / posant dins cada beassa / un tibulet i una pell. / I així, amb orde de metge, / dues de ses seues fies / s'hi ensistaven per tres dies / caminant per mala petja. / Si sa nit les era franca / a hostal o possessió / torsudes com un grampó / ja anaven per Vilafranca».